

0259

Vlaamse Regering

**Ministerieel besluit tot voorlopige aanduiding van de ankerplaats
Scheldemeersen tussen Bevere, Petegem en Melden en kouter van Petegem te
Wortegem-Petegem, Oudenaarde en Kluisbergen**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND,

Gelet op het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluiten van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010 en 7 juli 2010;

BESLUIT:

Artikel 1. De ankerplaats Scheldemeersen tussen Bevere, Petegem en Melden en kouter van Petegem te Wortegem-Petegem, Oudenaarde en Kluisbergen wordt voorlopig aangeduid als ankerplaats overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009.

Art. 2. § 1. Het algemeen belang dat de aanduiding verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1° Natuurwetenschappelijke waarde:

De typische kenmerken van het gebied worden bepaald door een combinatie van geologie, geomorfologie, pedologie, hydrologie en ecologie die onderling aan elkaar gekoppeld zijn.

Vanuit geomorfologisch oogpunt is het alluviale gedeelte van de Scheldevallei en de overgang naar hogere delen, incl. steilranden, van groot wetenschappelijk belang. Het is een getuige van de laatglaciale en vroegholocene geomorfologische processen die een bijzonder belangrijke rol hebben gespeeld bij de landschapsgenese van

de Vlaamse Vallei. De antropogeen afgesneden Scheldemeanders herinneren aan het postglaciale meanderende rivierpatroon van de Schelde.

De bodemkundige verschillen tussen de meersen en kouter van Petegem alsook de aanwezigheid van kwelzones binnen de Langemeersen zorgen voor een grote floristische en faunistische diversiteit in dit gebied. De aanduiding van delen van de ankerplaats als VEN-gebied en het voorkomen van het erkende natuurreservaat 'Langemeersen' duidt op een hoge natuurwetenschappelijke waarde. Het perceleringspatroon van de Langemeersen bestaat uit bundels van zeer lange en zeer smalle stroken. Deze structuur verwijst naar meersgronden van de beste kwaliteit omdat de natuurlijke vruchtbaarheid van de gronden door regelmatige overstromingen op peil werd gehouden.

2° Historische waarde:

Het gebied vormt een uniek ensemble van oude landschappelijk waardevolle ontginningseenheden met een perfect leesbare tijdschronologie. De perceelsstructuur met bijhorende vegetatie die het gevolg is van een traditioneel beheer, heeft een belangrijke historische waarde.

De Schelde vormde tussen de 9^e en de 11^e eeuw een stabiele grens tussen Francia occidentalis en Francia media en later tussen Frankrijk en Lotharingen. De afgesneden Scheldemeanders in het gebied getuigen van een lang proces van rechttrekking en indijking van de oorspronkelijke meanderende Schelde. Deze afsnijdingen zijn in verschillende fasen gebeurd, in het bijzonder in de tweede helft van de 19^e eeuw en vanaf de jaren '60 uit de vorige eeuw. Binnen de ankerplaats bevindt zich ook de zgn. ham van Petegem. Het betreft een opgevulde meander die lange tijd een enclave van Petegems grondgebied was aan de overzijde van de Schelde. De vorm van de meander komt nog tot uiting in het perceleringspatroon.

De Muur- en Kloosterkouter getuigt samen met de archeologische site van de karolingische curtis van de aanwezigheid een voormalig koninklijk domein uit de periode van Karel de Kale. De grote omvang van de Muur- en Kloosterkouter waren nodig om het koninklijke gevolg te voeden. De historische relatie tussen het kasteel van Petegem, de abdij van Beaulieu, de kern van Petegem en de Muur- en Kloosterkouter is een uitzonderlijk gegeven voor Vlaanderen. Op de gronden van de Muurkouter ligt de belt van de Nedermolen die ook zichtbaar is op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (de Ferraris).

Tijdens de periode van de grote ontginningen (11-13^e eeuw) werd met het oog op een toereikende voedselvoorziening de tot dan toe onontgonnen gronden in cultuur gebracht. Het laatmiddeleeuwse rijgehucht Huiwede, gesitueerd op de overgang van de koutergronden naar het alluvium, getuigt van deze ontginningsperiode.

De abdij van Beaulieu vormt een belangrijke historische site. Vanaf zijn ontstaan in 1290 bouwde de abdij die rechtstreeks onder het gezag van de paus stond, zijn invloed uit tot ruim buiten de omgevende regio. In de 15e en 16e eeuw ontwikkelde de abdij zich tot één van de rijkste van Vlaanderen.

Het oude kasteel van Petegem werd in 1789-1790 gebouwd op de ruïnes van de versterkte burcht van Petegem en werd na de eerste wereldoorlog sterk verbouwd. Het nieuwe kasteel van Petegem ligt op ca. 300 m van het oude kasteel van Petegem en werd in 1847 opgetrokken in een neoclassicistische- en neorenaissancestijl. Rondom werd een groot park met vijver in Engelse stijl aangelegd. Van dit park zijn nog waardevolle bospartijen en de vijver aanwezig. Aanpalend aan dit domein ligt het beschermde Frans Klooster. Achter dit Klooster ligt een waardevolle omhaagde boomgaard.

De historische kern van Melden is gekenmerkt door een hoge concentratie aan bouwkundig erfgoed. De Sint-Martinuskerk is van Romaanse oorsprong en is gebouwd op een voormalige motte die binnen het Scheldealluvium werd opgeworpen. De circulaire vorm, beplanting en reliëfverschillen vormen hiervan nog belangrijke overblijfselen. Naast de kerk liggen in Melden een beschermde vierkantshoeve, klooster, school en pastorie.

De chicoreifabriek 'De Lelie' vormt een uniek industrieel erfgoed dat verwijst naar de chicoreiteelt die omstreeks het midden van de 20^e eeuw bloeide in dit deel van Vlaanderen.

In het gebied komt ook nog ander belangrijk agrarisch, religieus en burgerlijk erfgoed voor alsook een aantal archeologische sites die getuigen van een occupatiegeschiedenis vanaf het Mesolithicum.

3° Esthetische waarde:

Door het gaaf gebleven landschap van kouter- en meersgebied en het aanwezige bouwkundige erfgoed uit verschillende tijdsperioden is het voorgestelde gebied van grote betekenis voor de belevingswaarde van de mens doordat het zeer gevarieerd is. De dominantie van weiland als grondgebruik en het schaarse voorkomen van populieren- of wilgenrijen geven in de Schelde- en Meldenmeersen aanleiding tot een open meerslandschap met mooie zichten naar Oudenaarde (collegiale kerk), Melden (kerk), de Vlaamse Ardennen, het voormalige klooster van Beaulieu en het oude en nieuwe kasteel van Petegem. De overgang naar het koutergebied te Petegem is zeer duidelijk en voelbaar aanwezig. Ook zijn er zichten naar de Scheldemeersen vanop het lemig Leie-Schelde-interfluvium.

4° Ruimtelijk-structurerende waarde:

De kouter van Petegem en de Schelde- en Meldenmeersen vormen gave landschapscomponenten waarvan de samenhang slechts in beperkte mate is gewijzigd door ingrepen. Beide gebieden zijn nagenoeg onbebouwd. De kouter van Petegem is in gebruik als akkerland. De Schelde- en Meldenmeersen liggen grotendeels onder grasland en worden door een grachtenstelsel afgewaterd. In de Schelde- en Meldenmeersen bevinden zich parallel aan de Schelde, lineaire afwateringsgrachten die in 18^e eeuw werden gegraven voor de afwatering van het gebied. Dit afwateringstelsel is ruimtelijk structurerend voor dit gebied.

De Pleistocene steilrand tussen de Scheldemeersen en kouter van Petegem vormt een markante terreinovergang. De overgang van alluviaal gedeelte naar kouterland- schap wordt daarnaast geaccentueerd door de aanwezigheid van het rijgehucht Hui- wede.

Binnen de ankerplaats vormen de abdij van Beaulieu, het oude en nieuwe kasteel van Petegem en de kerk van Melden bakens.

De afgesneden Scheldemeanders vormen structurerende landschapselementen en zijn grensstellend voor de afbakening van het gebied.

De overblijvende bospartijen van de Engelse landschapstuin van het nieuwe kasteel van Petegem zorgen voor een natuurlijke buffer tussen de Kortrijksesteenweg en het golfterrein.

§ 2. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden zijn de volgende:

1° Scheldemeersen van Petegem-Bevere:

- a) Graslandcomplexen met historisch relevant microreliëf;
- b) Antropogeen gegraven (lineaire) afwatering (Rietgracht-Coupure); tussen de graslanden liggen lineaire grachten en sloten, afwaterend naar de Riet- gracht-Coupure. Deze grachten en sloten zijn gekenmerkt door een rietve- getatie.
- c) Open gebied gebroken door een beperkt aantal knotbomen;
- d) Opstreckende percelen van elkaar gescheiden door sloten, loodrecht op de waterloop in de oostelijke zijde van het gebied;
- e) Kwelzones tussen de Rietgracht-Coupure en de steilrand;
- f) Vrij van bebouwing.

2° Meldenmeersen:

- a) Voornamelijk graslandcomplexen met historisch relevant microreliëf; een beperkte omzetting naar akkers is gebeurd;
- b) Antropogeen gegraven (lineaire) afwatering door de Zijpte en de Afloop; tussen de graslanden liggen lineaire graslanden en sloten, afwaterend naar de Zijpte en de Afloop. Deze grachten en sloten zijn gekenmerkt door een rietvegetatie;
- c) Steilrand op de zuidelijke grens;
- d) Vrij van bebouwing.

3° Golfterrein met het oude en nieuwe kasteeldomein van Petegem

- a) Aangelegd golfterrein met behoud van structurele elementen van het kas- teelpark in Engelse landschapstijl bestaande uit oude bospartijen en een vijver;
- b) Omwalling van het oud kasteel;
- c) Afwisseling van open en gesloten delen, dikwijls zichtassen (vista's) vanuit het park naar het omliggende landschap;
- d) Concentratie van bouwkundig en archeologisch erfgoed:
 1. Wortegem-Petegem, Scheldestraat nr. 5 't Oud Kasteel;

2. Wortegem-Petegem, Scheldestraat nr. 5, archeologische site van de oorspronkelijke Karolingische Curtis;
3. Wortegem-Petegem, Kortrijkstraat nr. 52, Nieuw Kasteel.

4° Klooster- en Muurkouter van Petegem:

- a) Open en bouwwarm gebied waarvan het landgebruik vnl. onder akker ligt; slechts aan de randen aangetast door bebouwing; bodem en drainage maken het gebied zeer geschikt voor akkerbouw;
- b) Kloosterkouter is centraal doorsneden door een onverharde weg (kouterweg);
- c) Steilrand op de zuidelijke grens met de Scheldemeersen, geaccentueerd door een houtkant;

5° Schelde en afgesneden meanders:

- a) Meanders vormen eutrofe plassen met natuurlijke oevers;
- b) Afboording van de meanders door rietvegetatie, wilg-populier;
- c) Bouwvrij m.u.v. een aantal brugjes of steigers.

6° Meerskantgehucht Huiwede:

- a) Rijgehucht met oorspronkelijk diepe inplanting van de woningen/hoeves;
- b) Heterogeen bebouwingspatroon; kenmerkend voor de woningen is het laag profiel met zadeldak;
- c) Bouwkundig erfgoed:
 1. Wortegem-Petegem, Meersstraat nr. 2: boerenhuisje;
 2. Wortegem-Petegem, Meersstraat nr. 3: hoevetje.

7° Dorp van Melden:

- a) Dens bebouwingspatroon met hoge concentratie aan bouwkundig en landschappelijk erfgoed:
 1. Oudenaarde, Meldenstraat zn: Sint-Martinuskerk;
 2. Oudenaarde, Meldenstraat nr. 1: Sint-Martinushoeve;
 3. Oudenaarde, Meldenstraat nr. 2: vroegere pastorie;
 4. Oudenaarde, Meldenstraat nr. 3: voormalige apostellinenklooster en basisschool;
 5. Oudenaarde, Meldenstraat nr. 13: boerenarbeidershuis;
 6. Oudenaarde, Berchemweg nr. 222, 224: boerenarbeidershuisjes.

8° Abdij van Beaulieu: Wortegem-Petegem:

- a) Concentratie van bouwkundig en archeologisch erfgoed:
 1. abdijsstraat 1-2: abdijs van Beaulieu.

9° Lintbebouwing langsheen de Kloosterkouter:

- a) Molenbelt van de Nedermolen;
- b) Concentratie van bouwkundig erfgoed:
 1. Wortegem-Petegem, Kortrijkstraat nr. 40: voormalige notariswoning met omhaagde voortuin;
 2. Wortegem-Petegem, Kortrijkstraat nr. 38: dubbelhuis uit eind jaren 1930 in art-decostijl;

3. Wortegem-Petegem, Kortrijkstraat nrs. 26, 28, 30. : eertijds ensemble "De Lelie" van voormalige cichoreifabriek (nr. 28) van 1931, geflankeerd door twee villa's van 1933 (nrs. 26 en 30).

10° Overig bebouwd gebied:

- a) Omhaagde boomgaard achter Frans klooster;
- b) Volgende bebouwde sites werden bijkomend in de ankerplaats opgenomen omwille van hun erfgoedwaarde:
 1. Wortegem-Petegem, Kortrijkstraat nr. 56, 58/ Scheldestraat: zogenaamd "Frans klooster";
 2. Wortegem-Petegem, Kortrijkstraat nr. 55/ Petegemplein: voormalige afspanning;
 3. Wortegem-Petegem, Meersstraat nr. 16. : voormalig hoevetje;
 4. Wortegem-Petegem, Muurstraat 10: vierkantshoeve.

Art. 3. De aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 wordt weergegeven op het plan als bijlage.

Brussel, 07 FEB 2011

Vlaams Minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS